

HARCKÉSZÜLTSEG ÉS KIKÉPZÉS

A „BAKONY-81” harcászati gyakorlatról

Dr. Mórocz Lajos altábornagy, a hadtudományok kandidátusa

Mint ismeretes, ez év januárjában EFE szintű rendezvény keretében magyar és szovjet magasabbegységek részvételével harcászati gyakorlat került lefolytatásra.

A gyakorlat hat mozzanatában a következő feladatok kerültek végrehajtásra:

- a törzsek és csapatok felkészítése a koalíciós jellegű gyakorlatra;
- a magasabbegységek támadó harcának megtervezése, megszervezése, a csapatok felkészítése harcadataik végrehajtására;
- a határátlépés és az ellenség területbiztosítási övének leküzdése;
- az ellenség erődökre támaszkodó döntő fontosságú körletének áttörése éleslövészettel egybekötve és a támadás kifejlesztése;
- az ellenség ellencsapásának a beérkezés sorrendjében történő elhárítása, egyidejűleg a támadás kifejlesztése;
- széles víziakadály menetből történő leküzdésének, az ellenség tömegpusztító fegyvereivel mért csapások következményei felszámolásának, nagyerejű csapása elhárításának megtervezése, megszervezése parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat módszerével.

A gyakorlat végrehajtása mind politikai, mind szakmai szempontból hasznos és eredményes volt. Hozzájárult csapataink közötti barátság erősítéséhez és hasznos tapasztalatot szereztek a koalíciós csapatok közötti együttműködés megszervezésében és végrehajtásában.

A gyakorlat ugyanakkor arra is felhívta a figyelmet, hogy további feladataink vannak a csapatok és törzsek elméleti felkészítésében, a szemlélet egységesítésében. *E cikk keretében ezekkel kívánok foglalkozni.*

A magasabbegység törzsek tevékenységében bizonyos mértékben érződött, hogy a reálisan szembenálló ellenség védelmi koncepciójában bekövetkezett változásokat nem pontosan érzékelik. Gondot okozott a határbiztosítás gyakorlati kérdéseinek megoldása, még nem teljesen tisztázott a HDS Hadművelési Manőver Csoport (HMCS) helye, szerepe, alkalmazása, és problémát jelentett a HMCS kiküldésénél az előrevetett osztag (EVO) alkalmazása is.

Az említett problémák egyértelmű tisztázása érdekében szükségesnek tartom, hogy ezekkel a kérdésekkel elméleti vonatkozásban is foglalkozzam.

1. Az osztrák védelmi elvekben bekövetkezett változás

Az elmúlt években az osztrák politikai és katonai vezetés kidolgozta saját fegyveres erői fejlesztésének rendszabályait. Ennek lényege abban van, hogy az ország földrajzi, gazdasági és szociálpolitikai körülményeinek reális értékelése alapján átalakították a fegyveres erők felépítését, alkalmazására pedig olyan elméletet és gyakorlatot dolgoztak ki, mely – a katonai vezetők véleménye szerint – reális lehetőséget ad a támadóval szemben legalább 72 óráig ellenállni (a „külső” segítség megérkezéséig), illetve a támadót – nagy veszteségei következtében – eltéríteni a további támadó harccselekmények folytatásától.

A kérdés ilyen megközelítése alapján az osztrák katonai doktrínában megfogalmazták az úgynevezett „területvédelmi elv” (HADERÓREFORM-78”) stratégiai koncepciót.

Ennek a lényege abban van, hogy az osztrák katonai vezetés *elállt a klaszikus (vonalas) védelemtől, a főerőknek a határmenti övezetben – az úgynevezett előretolt, illetve a főellenállási terepszakaszon – történő csoportosításától, helyette a fegyveres erők szélességben és mélységben történő széttagolása mellett foglalt állást.*

Az ország hadászati – hadműveleti értékelése alapján az ország területét: nyolc „kulcsfontosságú”, a közöttük lévő és a határmenti területeket pedig húsz „területbiztosítási” övezetre osztották fel. Ezen övezetekben a harcászati járható irányok lezárására – az erődtámpontra és elemekre, valamint a műszaki zárokra támaszkodva – „döntő fontosságú” körleteket jelöltek ki.

1979 novemberében az osztrák fegyveres erők Nemzetvédelmi Minisztériuma több mint 30 ezer fő, közel 1500 db harci-technikai eszköz és mintegy 4000 gépjármű részvételével, kísérletképpen levezette az eddigi legnagyobb parancsnoki-törzsvezetési és csapatgyakorlatot. A gyakorlat végrehajtása után az osztrák katonai felső vezetés részletesen elemezte a fegyveres erők tevékenységét, melynek alapján megkezdték a szabályzatok, utasítások átdolgozását és a területvédelmi elv gyakorlati megvalósításának részletes kimunkálását, mind a harctevékenység előkészítése, mind pedig a végrehajtásra vonatkozóan.

A területvédelem főbb jellemzői:

– a területbiztosító és kulcsfontosságú övezetekben valamennyi harcászati-lag járható irányban a védelem területileg széthúzott, góc jellegű és mélyen lépcsőzött;

– a kijelölt döntő fontosságú körletek a terep domborzati viszonyainak kihasználására, a korábban kiépített, illetve kiépítés alatt álló erődtámpontra, erőelemekre és a különféle rendeltetésű műszaki zárokra támaszkodnak;

– a fegyveres erők milícia rendszerű felépítése és a mozgósítás útján felállított területvédelmi csapatok a területvédelmi elv alapján saját falvaikat, városaikat, anyagi javaikat védik, kiválóan ismerik a harctevékenység körleteit, a meglévő természetes és mesterséges akadályokat, így viszonylag kis erővel képesek nagyobb erőkert huzamosabb ideig lekötni, azoknak veszteséget okozni;

– az egyidőben végrehajtott többfajta harctevékenység – mint például a halogató harc, a döntőfontosságú körlet szívós védelme, a harccsoport kötelékben folytatott ellenlökések, illetve az elfoglalt területeken visszahagyott alegységek vadászharca, a főbb harcrendi elemekre végrehajtott rajtaütések, leszállások gerillaharc jellegű oltenek.

Az osztrák fegyveres erők ilyen felkészítése – mely a hadszíntér kedvező tulajdonságainak maximális kihasználására törekszik – a védelem felépítése, a harctevékenységek fentebb említett formái szükségessé teszik, hogy a támadóharc megszervezése és vezetése során egy sor sajátosságot figyelembe vegyünk. Ezek a következők:

- a felderítés széles körű végrehajtása az arcvonal előtt, szárnyakon és a harcrendi elemek biztonságos manőverei érdekében; a harcrendi elemeket nagyobb mértékben szükséges önállósítani, a kevésbé védett elemeket (rakéta csapatok, vezetési pontok stb.) meg kell erősíteni; a harckocsik védelme érdekében szükséges azokat megerősíteni gépesített lövész erőkkel; kiemeltebb figyelmet fordítani a kisebb harcrendi elemek önvédelmének biztosítására; a birtokba vett területek ellenőrzése érdekében szükséges nagyobb tartalékok kijelölése, azok felkészítése a vadászarc erők megsemmisítésére; a kommunikáció biztosítása összetettebb szervező és végrehajró tevékenységet igényel; a függőleges és vízszintes átkarolásra nagyobb erejű légideszantokat és megkerülő osztagokat tesz szükségessé.

2. A *határbiztosítás* hadművelleti kategória szerves része a hadsereg hadművelleti szétbontakozásának. Ideiglenes jellegű tevékenység, amely a csapatok határátlépésével befejeződik. A határbiztosítás *azon rendszabályok összessége*, amelyeknek megvalósításával megakadályozható az ellenséges erőknek az ország területére, légtérébe történő betörése és biztosítható a saját erők előrevonása, a várakozási körletek elfoglalása, a támadó csoportosítás felvétele és a támadó hadműveletre való felkészítése.

A *határbiztosítás magába foglalja*: a határőrizetet ellátó, a hadsereg-, illetve a hadosztályparancsnokok alárendeltségébe lépő *határőr*, továbbá a *határbiztosításra kijelölt összefegyvernemi csapatok tevékenységét és a határővezet légvédelmét*. A határővezet légvédelmét a honi légvédelem, a front és a hadsereg csapatlégvédelmi erők, valamint a légierő egyeztetett tervek alapján látja el.

A határbiztosításra bevonandó erőket a hadművelleti tervek szrcint a vezérkar, esetleg a frontparancsnok határozza meg, nagysága függ a határon túl szembenálló ellenséges csoportosítás erejétől, szándékától.

Figyelembe véve az elg.-es elveket és a kialakult katonapolitikai helyzetünket, a *határbiztosításra alkalmazott erők összetétele az alábbi lehet*: a hadsereg első lépcsőjében lévő hadosztályoktól egy-egy tüzérséggel, műszakiakkal, más fegyvernemi-, illetve szakalegységekkel megerősített gépesített lövészrezd; a hadosztály harcrendi elemei közül a rakétaosztály, a HOTÜCS, a PET és az MZO, továbbá a műszaki záratok telepítő és műszaki berendezést végző szakalegységek.

A határbiztosító gépesített lövészrezd lényegében a határ mentén, vagy annak közelében, a hadosztály támadási sávjában, illetve annak egy részén az ellenség várható támadási irányibaan készít elő védelmet. Az első lépcső zászlóaljakkal védőkörleteket, támpontokat rendez be, a második lépcső zászlóalj (tartalék) körletben helyezkedik el, készen a betört ellenség elleni ellenlökésre, vagy az ezred védőszakaszának mélységében védőkörlet elfoglalására.

A helyzettől, az ellenség tevékenységétől függően a határbiztosításra kijelölt rezd a határbiztosítás készenléteig vagy megszállja a fentiek szerint előkészített védőszakaszt (körleteket), vagy főerőivel a határtól 8–10 km távolságra

(az ellenség tűzérési tűzhatárán kívül) körletben helyezkedik el, állandó készen létben a védelem elfoglalására.

A csapatok támadásba való átmenetének, határátlépésének idején viszonylag nem széles sávban elhelyezkedő határbiztosító ezred ténykedhet a hadosztály előrevetett osztagaként, széles arcvonalon való elhelyezkedés esetén feladata lehet a főerők határátlépésének védelemmel való biztosítása, s ezt követően hadosztály második lépcsőjét képezi.

Amennyiben az ellenség határmenti támadó csoportosítása nagyerejű és a hadműveleti szétbontakozásban megelőzött bennünket, ez esetben a határbiztosító ezredek mögött az első lépcső hadosztályoknak lényegében védelmet kell foglalniuk. (A védelem peremvonala lehet a várakozási körletek ellenség felőli vonala.) A hadsereg második lépcsőkkel pedig fel kell készülni az ellencsapások végrehajtására, a betört nagyerejű ellenséges csoportosítás szétverése céljából. Az ellencsapás végrehajtása egyben saját részről az ellentámadásba való átmenet kezdetét is jelentheti.

3. *A Hadművelési Manőver Csoport (HMCS)* a hadművészet elméletében és gyakorlatában új hadművelési elem és kategória. Alapvető rendeltetése a hadsereg támadó hadművelet során lendületes, manőverező tevékenységgel a hadművelési siker elérése, illetve kifejlesztése.

Az eddigi gyakorlatok tapasztalatai szerint, az összefegyvernemi hadsereg HMCS-ja egy megerősített harckocsi vagy gépesített lövészadosztály (esetenként ezred) lehet.

A HMCS szerepében ténykedő gl. (hk.) hadosztály megindulási helyzetben az első lépcső hadosztályok mögött – lényegében a hadsereg második lépcső vonalában az arcvonaltól 50–60 km-re összpontosítási körletben helyezkedik el, ütközetbevezetésére a hadművelet második, harmadik napján kerül sor.

Az összefegyvernemi hadsereg *hadművelési manővercsoport általános feladata* lehet: kihasználni az atomcsapások eredményét, hagyományos eszközök alkalmazása esetén az ellenség hadművelési felépítésében keletkező hézagokat, nem bocsátkozva időt igénylő harcba az ellenség erőivel, a légi erő fokozott támogatása mellett, ütközetbe lépni, 50–60 km-re elszakadni a főerőktől és meggyorsítani a támadás ütemét (80–100 km/nap). Lendületesen előretörni a hadsereg támadási sávjának egy részében, vagy egészére kiterjedő úgynevezett „portyázó” tevékenységgel megsemmisíteni, dezorganizálni az ellenség olyan fontos objektumait, mint: a hadművelési vezetési pontok; atomeszközök; raktárak; a repülőterek; mozgósítási csomópontok; a hadtáp és utánpótlási bázisok; fontosabb víziakadályokon hidak birtokbavétele; a hadművelési légideszantokkal való egyesülés; az ellenség hátszágában jelentkező kedvező politikai és katonai változások kihasználása (ellenálló vagy partizáncsoportokkal történő kapcsolatfelvétel stb.).

A hadsereg HMCS tűzéréssel, fegyvernemi csapatokkal, hadtáp és technikai biztosítási szervezetekkel történő megerősítésénél szem előtt kell tartani a magasfokú manőverezőképességének a főerőktől elszakítottan az ellenség mélységében folytatott önálló harctevékenységének biztosítását.

A HMCS tevékenységét a front és a csapat légierővel folyamatosan oltalmazni és támogatni kell. A HMCS előrevonásának és ütközetbevetésének megszervezése, biztosítása és vezetése a hadművelet egészének sorsát befolyásoló hadseregérdekű feladat, s ezt a hadseregarancsnok személyesen tartja kézben. Az

előrevonásnál a menetvonalakat, s ennek megfelelően a menetrendet úgy kell meghatározni, hogy a HMCS. gyors előrevonása, ütközetbevetése, lendületes tevékenysége és manőverének szabadsága EVO. fedezete mögött lehetőleg biztosítva legyen.

A HMCS feladatát nem feltétlenül szükséges közelebbi és távolabbi, valamint napi feladatokra bontani. Számára tevékenységi irányt és a hadsereg hadműveleti feladatának megfelelő terepszakaszt és időpontot célszerű meghatározni. A feladat ilyen felfogású megszabása nem köti meg a HMCS. parancsnok kezét, lehetőséget ad a rugalmas, lendületes, bátor tevékenységhez. Ezt a kérdést közös erőfeszítéssel tovább kell tanulmányoznunk.

4. Az áttöréssel kapcsolatosan

A rendelkezésre álló adatok alapján már a HDS támadó hadművelet megszervezése során célszerű orientálni a csapatokat a területbiztosítási övezet után a kulcsfontosságú, illetve a döntőfontosságú körletek áttörésére. A területbiztosítási övezet leküzdésére az első lépcső hadosztályoktól kiküldött EVO ezredeknek pedig határozott feladatot kell szabni – a hadosztály napi feladatának mélységét képező ellenséges kulcsfontosságú övezet, illetve körlet áttörésére.

Gyakran előfordult azonban, hogy az EVO ezredek nem képesek menetből áttörni, illetve leküzdni az ellenség döntőfontosságú körletét. Ilyen esetekben a hadsereg első hadosztályokból kiküldött EVO-ok feladata: kedvező terepszakaszról, helyből vezetett tüzellel biztosítani a hadosztály, illetve a hadsereg második lépcső előrevonását, esetleges átcsoportosítását, a szükséges erőfölény létrehozását az áttörési szakaszon.

A hadsereg támadási sávjában az első lépcső hadosztályok 4 km, az ezredek 2 km, a zászlóaljok 1 km-es *áttörési szakaszt kaphatnak*. Rendszerint egy *hadsereg áttörési* szakasz kerülhet kijelölésre, melynek *szélessége* az abban résztvevő erőktől és a fenti normáktól függően elérheti a 6–12 km-t.

Az áttöréshez 4–6 szoros erőfölény szükséges. A fedett tüzelőállásból tüzelő tüzérség sűrűsége az érvényben lévő számítási normák szerint – attól függően, hogy milyen ellenségről van szó (osztrák, olasz, nyugatnémet) elérheti a 80–130 lg/km sűrűséget.

Az előrevetett osztagok mögött előremozgó főerők részére az áttörés megszervezéséhez megfelelő idő szükséges. *Rövidített előkészítéssel* hadosztály méretben 4–6 óra, HDS méretben 10–12 óra, *teljes előkészítéssel* hadosztály méretben 12–16 óra, HDS méretben 24 óra. (A „BAKONY-81” gyakorlaton rövidített előkészítés után történt az áttörés.)

Az ellenséges védelem áttörése századunk hadműveleti elméletének és gyakorlatának állandó problémája. Az áttörés előkészítésének és végrehajtásának kérdései a technikában, a fegyverzetben, a csapatok szervezetében végbement nagyarányú fejlődés következtében többször és jelentősen megváltoztak. Az áttörés módzatai a Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújának utolsó éveiben fejlődtek a legtöbbet és az ott szerzett tapasztalatok a ma szempontjából is alapvető jelentőségűek.

A hagyományos eszközökkel történő áttörés mai felfogását és megoldását *egyrészt* a potenciális ellenség védelmi elvei, harci lehetőségei, *másrészt* a saját csapatok szervezetében, harceljárásban végbement változások határozzák meg.

A NATO és az osztrák haderőfejlesztés és védelmi elvek, továbbá gyakorlataik tapasztalatai alapján megállapítható, hogy lényegesen megnőtt a védelem tüzeje, páncéltörő képessége, mozgékonyága és nagyot lépett előre a műszaki akadályrendszere. Ugyanakkor a védelem, főleg az osztrák elveket illetően – ahogy már szóltam róla – nem jelent feltétlen összefüggő rendszert, *hanem a kulcsfontosságú övezetek védelmét és irányok lezárását*. Ebből következően az áttörés igénye a hadsereg sávjában nem mindenütt jelentkezik.

Az utóbbi években nemcsak a várható ellenség, hanem a *saját gépesített lövész és harcokszó* csapatok szervezetében, harci technikájában is számottevő minőségi változások következtek be. Megnőtt a *tüzérségi* tűz hatótávolsága és a tűz tömege, páncéltörő képessége, amely lehetővé teszi az ellenség védelmének átfogó pusztítását. A csapatokat támogató *front és csapat légierő* (harci helikopterek) nagy mélységben képes súlyos veszteségeket okozni az ellenségnek. Megnövekedett továbbá a harcászati és hadművelati légideszantok széleskörű alkalmazásának lehetősége az ellenség hátába, mélységébe.

Az *áttörés* hagyományos eszközökkel az ellenség összefüggő, mélyen lépcsőzött, műszakilag előkészített és megszállt, harcászati és hadművelati mélységére kiterjedő tűzhatás és a csapatok nemcsak arcból indított rohamainak, hanem a levegőből, szárnyból, hátból és a védelem teljes mélységére kiterjedő és különböző irányokból indított támadásának eredményeként való megbontása. Abból a célból, hogy rést üssünk, hézagokat létesítsünk a harcrendi felépítésben, ezáltal részekre daraboljuk azt, s kedvező feltételeket teremtsünk a friss erők harcbevételéhez, az áttörés kiszélesítéséhez, a védelem mélységébe való gyors kijutásához, a harcászati sikernek hadművelati sikerré történő kifejlesztéséhez.

A hagyományos fegyverek alkalmazásával történő áttöréskor a *hadosztály* közelebbi, további és napi feladatot, az *ezred* közelebbi, további feladatot és további támadási irányt kap.

Az áttörés végrehajtásához rövidített vagy teljes előkészítéssel *megfelelő feltételeket* kell teremteni. Az EVO ezred (ezredek) fedezete alatt előre kell vonni és szétbontakoztatni az áttörést végrehajtó erőktől;

- a felderítés egész rendszerét (a mélységi felderítőket kiszállítani, a felderítő csoportokat az ellenség hézagain a mélységben átszivárogtatni);
- a fedett tüzelőállásból tüzelő tüzérség teljes állományát, a közvetlen irányzásra kijelölt tüzérség zömét;
- az áttörést végrehajtó csapatok előremozgását és támadását oltalmazó légvédelmi erőket;
- a vezetés rendszerét (ho. EH, ezred H, illetve azok figyelőit).

Az *áttörést végrehajtó erők* a támadás megkezdéséig (felújításáig) lényegében várakozási körletben, az ellenséges tüzérség tűzhatásán kívül, az ellenség peremvonalától 20 km vagy nagyobb távolságban lévő *várakozási* körletben tartózkodik, oszlopokban, fedve, rejtve, készen a gyors előremozgásra.

5. Az *áttörés sikerének* hagyományos eszközök alkalmazása esetén fontos előfeltétele az *ellenség tüzzel való komplex pusztítása*, amely új összefegyvernemi fogalom a hadművelati művészetben.

A tüzzel való komplex pusztítás *célja támadásban*: az ellenség atomeszközeinek gyors megsemmisítése, a kezdeményezés megragadása; tüzfölény elérése, az erő- és eszközviszonyok részünkre kedvező megváltoztatása a meghatározott irá-

nyokban és az áttörési szakaszon; a védelem tűzrendjének megbontása; és a csapatok folyamatos, hatékony tűztámogatása a harcfelelet teljes mélységéig.

Az ellenség tűzzel való komplex pusztításának tervét a hadsereg- (hadosztály-) parancsnok elhatározása alapján az *összefegyvernemi* törzs dolgozza ki az érintett fegyvernemi törzsek bevonásával.

Az ellenség tűzzel való komplex pusztításának *lényege*: hadműveleti vagy harcászati szinten szervezett, hagyományos és gyújtófegyverekkel az ellenségre egységes elgondolás és terv szerint mért komplex tűz, amely magába foglalja: a rakéta csapatok hagyományos csapásait, a tüzérség minden tűznemét, a hk. (gl.) csapatok tüzet, a légierő csapásait, a légvédelem tüztevékenységét, a robbanózárak és a gyújtófegyverek alkalmazását. Az ellenség tűzzel való komplex pusztításának tervét szorosan össze kell hangolni a REH rendszabályaival. Menetből, illetve rövidített előkészítéssel végrehajtott áttörésnél az ellenség tűzzel való komplex pusztítása négy periódusra tagozódik;

a) *A csapatok előrevonásának légierő csapásaival és tűzzel való biztosítása*: a csapatok mélységből történő előrevonásának időszakára. Az előrevonás megkezdésekor az ellenség peremvonalától 20 vagy több km távolságra lévő VÁK-ból kezdik és a *tűzelőkészítés kezdetéig tart*. (A mi gyakorlatunkon 42 perces volt és CS-90 perckor kezdődött.) Ez az időszak új, az tette szükségessé, hogy az ellenség szervezetében nagy hatótávolságú és hatóerejű tüzesszerek jelentek meg, amelyek képesek zavarni a csapatok előrevonását. A tüzérség kikülönített, első sorban nagy hatótávolságú ágyús és sorozatlövő egységei (az össztüzérség 15–20 %-a) a csapatok előrevonását megelőzően tüzelőállást foglalnak, lefogják és megsemmisítik az előrevonást végrehajtó csapatokra hatni tudó tüzérséget, és a légierő tevékenységét akadályozó légvédelmi eszközöket és nem utolsó sorban az ellenség lőtávolságon belül elhelyezkedő atomeszközeit. A légierő csapásokat már az ellenség vezetési pontjaira, a REH és irányzó eszközeire.

b) *A roham tüzelőkészítése*: a csapatok zászlóalj oszlopokra való szétbontakozásával kezdődik (az ellenség peremvonalától 8–12 km, vagy nagyobb távolságon) és a csapatok roham terepszakaszára való kiérkezésével fejeződik be. (A gyakorlaton 40 percig tartott.) A fedett tüzelőállásból tüzelő tüzérség néhány tűz- és átfedőcsapásból áll, melyet a közvetlen irányzással tüzelő fegyverek tüze egészít ki. A légi előkészítés magába foglalja az előzetesen felderített célokra mért légitámogatást, általában a tüzérség tűzhatárán kívül.

c) *A roham tűzzel való támogatása*: a roham terepszakaszról az ellenség első lépcső zászlóaljak, ezredek, vagy dandárok mélységéig. Tűznemek: tüzhenger, kíséző tűzösszpontosítás, mozgó tüzzóna és az egyes célokra lött tűz. Legfontosabb feladat az ellenséges pct. eszközök és páncélozott célok megsemmisítése, lefogása és úntnyítás a rohamozó harckocsik és BMP-k, BTR-k és PSZH-k előtt. (A gyakorlaton a támogatás 7 terepszakaszra tervezett KITÖP-el valósult meg, melyből a valóságban csak kettő terepszakaszra váltotta ki a tüzérség a tüzet.)

A légitámogatás a hadosztályok sávjában és szárnyain felderített célokra a parancsnokok igénye szerint kiváltott csapásokból áll.

d) *A támadás tűzzel való kísérése*: a feladat teljes mélységéig. A tüzérség megsemmisíti, lefogja a támadó csapatok előremozgását akadályozó támpontokat, tartalékokat és más fontos objektumokat, illetve célokat.

A légierő a parancsnokok igénye alapján csapásokat mér az ellenség objek-

tumaira, fő erő kifejtését a főirányban támadó csoportosítás érdekében fejté ki. (A gyakorlaton a tűzértség ezen feladatait tömegtűz és zárótűz formájában a lőtér adta lehetőség miatt a tüztámogatás ideje alatt hajtotta végre.)

Az ellenség nagyerejű ellencsapásának ideiglenes védelemmel történő elhárításakor fontos kérdés a támadásban lévő csapatok helyből vezetett tűztevékenysége, illetve védelembe való átmenetének gyors megszervezése és végrehajtása. *Az átmenet leglényegesebb feladatai:*

- a helyből vezetett tűz (vagy védelem) terepszakaszának meghatározása, kiválasztása;
- a terepadta lehetőségek kihasználása;
- a tűz megszervezése, s ehhez a tájékozási pontok, tüzelési szektorok, a tűzmegnyitás terepszakaszának, tűzösszpontosítások körleteinek egységes meghatározása;
- a műszaki akadályok telepítése, a szükséges műszaki munkák (beásás) haladéktalan megkezdése és folytatása;
- a vezetés és együttműködés szilárd rendjének megteremtése;
- a második lépcső és a különböző tartalékok, az első lépcső csapatok tevékenységének összehangolása.

A magyar gl. bo. bk. ezredének védelembe történő átmeneténél egy sor hiányosság merült fel. Így például nem használták ki a terepadta lehetőségeket, nem láttak azonnal hozzá a tűz megszervezéséhez és a műszaki akadályok telepítéséhez. A harcokocsik beásását ugyan elvégezték, azonban a tűz megszervezése több kívánnivalót hagyott maga után. Az ellenség ellencsapásának kibontakoztatásakor az ezred szervezetten tevékenykedett, a vegyi csapások utáni mentesítést a meghatározott rendben hajtotta végre.

Jobb képet mutatott a szovjet gl. bo. bk. ezredének védelembe való átmenete. A tűzrendszert, összhangban a műszaki robbanózárakkal, időben megszervezték. Hiányosságként kell viszont megemlíteni, hogy az ezredparancsnok második lépcsőt, illetve tartalékot nem képezett, ami csökkentette a védelem aktivitását.

Mindez azt bizonyítja, hogy a védelemre, mint harctevékenységi formára, a védelemre való átmenet szervezett végrehajtására a jövőben nagyobb figyelmet kell fordítanunk.

A támadó hadművelet során jelentkező széles folyóakadály erőszakos leküzdését már a támadó hadművelet előkészítése időszakában célszerű nagyvonalakban megtervezni és a harctevékenységek során a felderítési adatok függvényében állandóan pontosítani. Törekedni kell a folyóakadály széles arcvonalon, menetből történő leküzdésére, ennek érdekében előrevetett osztagok, légideszantok széles körű alkalmazására.

A magyar gl. bo.-nál az erőszakos átkelésre vonatkozó elhatározás alapvetően megfelelt a kialakult helyzetnek, bár az EVO alkalmazási módja egészében nem volt célszerű. Ezen túlmenően a tervezésben több hiányosság fordult elő, így például nem volt megtervezve az ellenség tüzzel való komplex pusztítása.

Ez az oktatási kérdés a szovjet gl. bo.-nál szervezetten és jól került kimunkálásra. Helyesen használták fel a rendelkezésre bocsátott légierőt, a rakéta és tűzér csapatok, valamint az összefegyvernemi csapatok tüzeit az ellenség tüzzel való komplex pusztítására. Hiányosság volt, hogy az ezredtörzsek nem ismerték

teljes mértékig a víziakadály leküzdéséhez szükséges számvetéseket, valamint az egységek és alegységek tevékenységének rendjét.

A tömegpusztító fegyverek alkalmazására való áttérés és az ellenség ellen-csapásának kérdéseit mindkét hadosztály törzse szervezeten, a helyzet alapos elemzése alapján dolgozta fel. A megerősítő eszközöket célszerűen alkalmazták. A kialakult helyzetben többirányú feladat állt a csapatok előtt: az ellenség által mért csapások felmérése, és a csapatok harcképességének helyreállítására vonatkozó komplex rendszabályok foganatosítása; az erőszakos folyóakadály leküzdése a harcképes erőkkel; a kibontakozó ellenség ellencsapása elhárítása feltételeinek megteremtése a Duna bal partján, illetve a hk. ho. ütközetbevetésének biztosítása a szárnyakon.

A parancsnokok és törzsek munkája ebben az időszakban összességében pozitíven értékelhető.

A továbbiakban a gyakorlaton végrehajtott közös tevékenységről néhány fegyvernemi és szakcsapat alkalmazásáról kívánok röviden foglalkozni.

Az elmúlt évek koalíciós jellegű gyakorlatainak kialakultak és minden területen egyre jobban tökéletesedtek azok a módszerek, amelyek biztosítják a szovjet és magyar csapatok közötti folyamatos együttműködést a gyakorlat előkészítésétől, a gyakorlat értékeléséig bezárólag.

Ennek megfelelően már a gyakorlat előkészítése időszakában – a gyakorlatvezetőségtől a résztvevő csapatokig bezárólag – találkozó, alkalmazó megbeszélések, anyag nélküli és anyaggal végrehajtott begyakorlások kerültek közösen végrehajtásra. A dinamika során kiemelten jó volt az ellenség erődökre támaszkodó döntőfontosságú körlete áttörése érdekében megszervezett együttműködés és a terepen végrehajtott munka hadosztályparancsnoktól kezdődően az együttműködő századparancsnokokig bezárólag. A jól szervezett együttműködés eredménye volt, hogy az éleslövészeti mozzanat – a Magyar Néphadsereg történetében először – lendületesen, szinte óramű pontossággal került végrehajtásra.

A jól szervezett, tartalmas együttműködést bizonyította az olyan mozzanatok színvonalas végrehajtása, mint a hadosztály második lépcsők egyidejű, csatlakozó terepszakaszról történő harcbevetése, valamint az ellenség csapásainak védelemmel történő elhárítása.

A jövőben célszerű tovább kutatni az ezred szintű átalárendelések esetén a híradóeszközök területén meglévő különbségek áthidalásának lehetőségeit és a nyelvi nehézségek megoldását.

A gyakorlat politikai munkájáról

A gyakorlat politikai munkáját a gyakorlat jelszavában – „A szovjet–magyar fegyverbarátság erősítésével előre a gyakorlat sikeréért!” – kifejezett eszmei célkitűzés következetes megvalósítása jellemezte.

Az előkészítés időszakában az egész állományt átfogó célirányos, differenciált, eredményes munka folyt a szovjet hadsereg történelmi érdemeinek, a Varsói Szerződésben betöltött szerepének tudatosítása, a szovjet–magyar fegyverbarátság ápolása érdekében.

A Szovjetunió Kommunista Pártja XXVI. kongresszusára készülő hadosztály állománya és a KISZ X. kongresszusára készülő magyar katonák széles katonatömegeket átfogó, nemes vetélkedése, magasszintű együttműködési készsége a gyakorlat és a mostoha időjárás nehézségeit legyőzve folyamatos és eredményes együttműködést biztosított.

A magyar gl. ho. parancsnoksága politikai osztálya időben kapcsolatot teremtett az együttműködő szovjet hadosztállyal. Jó és tartalmas, a gyakorlat során folyamatos együttműködés alakult ki a parancsnok, a fegyvernemi főnökök és szolgálatiág vezetők között, ami a személyes megismerkedésen túl, jó alapot teremtett a konkrét együttműködéshez a vezetés minden szintjén, és jó hatást gyakorolt a katonaközösségekre. Nagymennyiségű politikai rendezvény került lebonyolításra. Ezek közül is a kiemelkedők: a politikai munkások tapasztalatcseréje, párt- és KISZ-aktivisták látogatása a ho.-nál és annak múzeumában, közös megemlékezés és koszorúzás a hadosztály hősi halottjainak napján, az áttörést végrehajtók tapasztalatcseréje, a tü. és hk. tábor tapasztalatcseréi, a kulturális rendezvények és baráti találkozók formális vonásoktól mentes, jó szellemben, érezhetően pozitív hatást gyakoroltak nemcsak a gyakorlat sikeréhez, a fegyverbarátság elmélyítéséhez, de a szovjet–magyar fegyverbarátsághoz, egymás jobb megértéséhez és megbecsüléséhez is hathatósan hozzájárult.

A magasabbegységek parancsnoksága és politikai osztályai a gyakorlat szervezési időszakától a befejezésig szoros és tartalmas együttműködésükkel, magas színvonalon biztosították a közös tevékenység politikai sikerét.

A gyakorlat hadtápbiztosításáról

A gyakorlat levezetési tervének megfelelően a magyar és szovjet gépesített lövészhadosztályok hadtápszolgálatára szervezett és sokoldalú együttműködést valósított meg, mind a harc hadtápbiztosításának megszervezése, mind a valós ellátási feladatok végrehajtása érdekében. Ennek keretében a szovjet gl. ho. részére vasúti anyagellátó állomáson átadásra került egy gl. z. egy napi szükségletének megfelelő élelem és kenyér, egy ÁTI telcpen a szovjet hadosztály erői-eszközei vételeztek 30 t hajtóanyagot.

A szovjet ho. 40 állásos tábortöltősort telepített, egy magyar gl. e. komplex feltöltéséhez és hajtóanyaggal feltöltött 310 db harc- és gépjárművet. Az áttörésben résztvevő szovjet gl. ESH-ről a magyar ho.-nak átalárendelt ö. eüo.-ra kiürítésre került és ellátásban részesült 20 fő imitált sérült.

Az együttműködésen alapuló szakfeladatokat a szovjet ho. PK HTPH és törzse irányításával a htp. egységek és alegységek szervezeten, a kiképzési követelményeknek megfelelően teljesítették.

A végrehajtott feladatok kapcsán tovább erősödött a hadtáptörzsek együttműködési készsége, fejlődött és módszereiben gazdagodott a koalíciós csapatok hadtápbiztosításának gyakorlati megvalósítása.

Front és csapatrepülő erők alkalmazásáról

A gyakorlat előkészítésének időszakában kitűzött feladatokat a gyakorlat során a frontrepülő és csapatrepülő szoros együttműködésben, eredményesen hajtották végre. A szárazföldi csapatokkal térben és időben összehangolt tevékenységük jelentős mértékben hozzájárult az ellenség tüzzel való komplex pusztítása gyakorlati végrehajtásához. A gyakorlat végrehajtása során kiemelkedően tevékenykedtek a vadászbombázó repülő, a front hadműveleti és harcászati felderítő repülő és különösen a harci helikopterek az éleslövészettel végrehajtott mozzanatban.

Gyakorlatainkon első ízben vettek részt honi vadászrepülő csapatok. A szárazföldi csapatok légi oltalmazásán túl eredményesen vettek részt azok légi tűztámogatásában és a támadás tűzzel való kísérésében.

A felderítésről

A két hadosztály felderítő törzsei a meghatározott időre felvették a kapcsolatokat, a felderítési adatok átadására – a gyakorlati végrehajtás – nyelvi nehézség következtében csak a gyakorlatvezetőség közbelépésével történt meg.

A dinamika során – de különösen a szovjet hk. e. átalárendelésekor – a felderítő törzsek között az információ csere minimális volt. Erre mind az összefegyverzemi, mindpedig a felderítő törzsek kevés gondot fordítottak.

A vezetésről

A gyakorlat jellegéből adódóan végig érvényesült a vezetés koalíciós jellege, az egységek és alegységek irányítása a harctevékenységek során, összességében stabil és összefüggő volt. Adódott ez abból, hogy csapataink közös harcászati elvek alapján és nem először oldottak meg közös feladatokat szovjet fegyverbarátaikkal. A „BAKONY-81” gyakorlaton résztvevő magasabbegységek korábban már több esetben vettek részt közös együttműködési gyakorlaton, a csapatok vezetését, egységes elvek alapján, a szabályzat követelményeinek megfelelően harcálláspontról, előretolt harcállásponttól és hadtápvezetési ponttól valószínűsítették meg. A vezetési pontok telepítését alapvetően helyesen hajtották végre, rendelkeztek az előírás szerinti elemekkel és a funkcionálásukhoz szükséges okmányokkal.

Nagyobb gondot kell fordítani a vezetési pontok őrzésvédelmének feszes megszervezésére és folyamatos fenntartására, az áttelepülések szervezett végrehajtására, rövid megállások esetén a vezetési pontok széttagolásának és álcázásának megvalósítására.

A vezetést szolgáló híradó alegységek biztosították a szükséges összeköttetéseket, magyar részről felül kell vizsgálni a szükséges híradó eszközök mennyiségét. A jövőben csak annyi eszközt kell telepíteni, amennyi valóságban is szükséges a folyamatos összeköttetés megvalósításához. Gondot jelentett a rádiózavarás esetén való gyors áttérés tartalék frekvenciákra, vagy más gyakorlati fogások alkalmazása (teljesítménycsökkentés, vagy növelés, az antennairány módosítása stb.).

Az EFEF és az MNK HM vonatkozó parancsának megfelelően a gyakorló magasabbegység állományából híradó eszközökkel felszerelt operatív csoportok kerültek kiküldetésre és kölcsönösen egymás harcálláspontjára kiküldésre. Ezen operatív csoportokat a parancsnokhelyettesek vezették. Szervezték a kiküldött operatív csoportok közötti együttműködést, időben tájékoztarták egymást az előjáróik által hozott elhatározásokról, a kialakult harcászati helyzetekről és biztosították a közös tevékenységek végrehajtásához szükséges adatokat.

A légiere és a szárazföldi csapatok együttműködésének megvalósítása céljából az elmúlt években kialakított *koalíciós összetételű harcirányító csoportok (HICS)* működtek a magasabbegység parancsnokok mellett, a front és hadsereg repülő tevékenységének tervezése, szervezése és irányítása céljából. Feladataikat alapvetően helyesen, az elvárt színvonalon oldották meg, javaslataikkal hozzá-

járultak a hadosztályparancsnokok ezirányú döntéseinek szakszerű kialakításához. Dinamika során a részükre biztosított front és hadsereg tagozatú repülők irányítását helyesen és szakszerűen hajtották végre.

A jövőben tovább kell kutatni a koalíciós összetételű HICS-ok és az összefegyvernemi ezredek harcrendjében működő légerő rávezető pontok szervezeti és technikai feltételei megteremtésének lehetőségeit (elsősorban a szükséges híradó berendezések páncélozott eszközökben történő elhelyezését).

Összességében a gyakorlaton résztvevők személyi állománya magas politikai öntudatot, szilárd erkölcsi szellemet és katonai felkészültséget tanúsított a nehéz téli időjárási viszonyok között. A megszabott oktatási kérdéseket feldolgozták, az oktatási célokat teljesítették. A parancsnokok, törzsek és politikai munkások többsége sokat és feszítetten dolgozott, ismerik a korszerű harc követelményeit, rendelkeznek az alapvető készséggel a saját beosztásuk ellátásában.